

Šifra učenca/učenke:

Državni izpitni center

REDNI ROK

Petek, 4. maja 2007 / 60 minut

Dovoljeno gradivo in pripomočki: učenec/učenka prinese s seboj modro/črno nalivno pero ali moder/črn kemični svinčnik. Učenec/učenka dobi en obrazec za točkovanje.

NACIONALNO PREVERJANJE ZNANJA

ob koncu 3. obdobja

NAVODILA UČENCU/UČENKI

Natančno preberi uvodna navodila.

Prilepi kodo oziroma vpiši svojo šifro v okvirček desno zgoraj na tej strani in na obrazec za točkovanje.

Preden začneš reševati naloge, previdno iztrgaj prilogo, na kateri sta obe izhodiščni besedili.

Piši čitljivo in s pisanimi črkami. Če naloga zahteva izpis, ne smeš spreminjati ničesar -- ne začetnic, ne oblike besed, ne besednega reda, ničesar ne smeš dodati ali izpustiti.

Če se zmotiš, napačni odgovor prečrtaj in ga napiši na novo. Ne uporablaj korekturnih sredstev.

Nečitljivi zapisi in nejasni popravki se ovrednotijo z nič (0) točkami.

Če se ti zdi naloga pretežka, se ne zadržuj predolgo pri njej, ampak začni reševati naslednjo.

K nerešeni nalogi se vrni kasneje. Na koncu svoje odgovore še enkrat preveri.

Zaupaj vase in v svoje zmožnosti.

Želimo ti veliko uspeha.

Preizkus ima 16 strani, od tega 2 prazni.

PRAZNA STRAN

PRILOGA

I. DEL

JESEN – NAJLEPŠI IN NAJVARNEJŠI ČAS ZA OBISK GORA

Avgusta se veliko Slovencev odpravi v gore; žal pa se mnogi od njih poškodujejo, zato imajo gorski reševalci v tem mesecu veliko dela. Več o njihovem delu in njihovi organizaciji boste izvedeli iz pogovora s Tonijem Smolejem, načelnikom Gorske reševalne službe Slovenije (GRSS); gorski reševalec je postal l. 1974 in je še danes popolnoma predan tej človekoljubni dejavnosti. Je tudi inštruktor klasičnega in letalskega reševanja.

Kdaj je bila ustanovljena Gorska reševalna služba Slovenije in kako je danes organizirana?

Ustanovljena je bila 16. junija 1912 v Kranjski Gori. L. 1952 se je njen sedež preselil v Ljubljano, čez nekaj let pa v Kranj (Bleiweisova 34, 4101 Kranj). Danes je organizirana v več področnih postajah; te pokrivajo slovenski alpski in predalpski svet.

Verjetno ne more postati gorski reševalec vsak, ki si to želi.

Ne, seveda ne! Za gorskega reševalca lahko kandidira le človek, ki je dober alpinist, zdrav ter v dobri telesni in psihični kondiciji. Obiskovati mora razne seminarje (npr. za vravno tehniko v poletnih in zimskih razmerah, za prvo pomoč ipd.) ter opraviti izpit za gorskega reševalca.

Zakaj človek postane in ostane gorski reševalec?

Gorski reševalec postane zato, ker ima rad gore in ker želi pomagati drugim. Ostane pa zato, ker med reševalnimi akcijami spozna, da je to delo zelo humano in da je to največ, kar lahko naredi za druge.

Kako steče reševanje v gorah, ko kdo pokliče na številko 112 (Center za obveščanje)?

V centru imajo podatke o tem, pod katero področno postajo GRSS spadajo posamezna območja v Sloveniji, zato dežurni takoj pokliče načelnika tiste področne postaje GRSS, ki je ponesrečencu najbližja. Načelnik takoj aktivira dežurno skupino za klasično reševanje ter presodi, ali so vremenske in terenske razmere na kraju nesreče primerne za pristanek helikopterja; če so, pokliče še dežurno ekipo za letalsko reševanje (ta čaka na Brniku). Pomoč helikopterja je zelo dobrodošla in učinkovita – letalsko reševanje je namreč marsikdaj končano, še preden se zbere skupina za klasično reševanje.

Dovolite mi, da opozorim vaše bralce na nekaj zelo pomembnega: vsak poškodovani ali onemogli planinec oz. priča nesreče naj najprej telefonira v Center za obveščanje, ne pa svojim sorodnikom in prijateljem. Dežurnemu naj razločno pove, kje in kdaj se je zgodila nesreča, kaj se je zgodilo, koliko ljudi je poškodovanih in kakšne so poškodbe ter kakšne so razmere na kraju nesreče. Le tako bo reševanje steklo dovolj hitro.

Katere nesreče so v naših gorah pogoste in kako bi jih lahko preprečili?

Najpogostejši je zdrs med sestopanjem z gore; po navadi pride do njega zato, ker planinci mislijo, da jim med spustom ni treba paziti (pravijo: »Prišli smo na vrh, zdaj pa gremo veselo in brezskrbno dol!«), poleg tega so velikokrat tudi utrujeni. Zelo pogosti so tudi padci zaradi spotikanja in izgube ravnotežja (lani je bilo 70 takih nesreč) ali poškodbe glave zaradi padajočega kamenja.

Planinci bi mnogo nesreč lahko preprečili, če bi se bolj zgodaj odpravili v gore. Tako bi se izognili vročini in izčrpanosti pa tudi poletnim popoldanskim nevihtam. Poškodbe glave pa bi lahko preprečili, če bi uporabljali čelado.

Kateri letni čas je najprimernejši za gorske vzpone in zakaj?

Menim, da je to jesen. Pozimi obstaja nevarnost snežnih plazov, zdrsov na poledenelem terenu pa tudi podhladitev zaradi nizkih temperatur in vetra. Spomladi lahko pride do nesreč zaradi hitrega in nepričakovanega znižanja temperature ozračja. Poleti pa vročina pogosto povzroči izčrpanost planincev, poleg tega so nevarne tudi popoldanske nevihte.

Boris Kozinc (Prirejeno po reviji Gea, avgust 2005.)

II. DEL

Ivan Andrejevič Krilov

KMET IN LISICA

1 »Povej mi, botrica, od kod ta tvoja strast,
 2 da hodiš kure krast?«
 3 je kmet ob srečanju dejal lisici.
 4 »Glej, pomilujem te – v resnici!
 5 Poslušaj, zdajle sva brez prič,
 6 naravnost ti povem: nič dobrega, prav nič
 7 ni v tem, kar ti počneš, ki bije te slepota.
 8 Ne le, da greh je kraja in sramota
 9 in da sovražijo te vsi;
 10 a vsak dan od strahu se dlaka ti ježi,
 11 da boš za zajtrk ali za kosilo
 12 zgubila v kurniku butico za plačilo.
 13 Se to izplača? Ne! – ne za vse kure skup!«
 14 »V besedah tvojih čista je resnica,«
 15 odvrne mu lisica.
 16 »V življenju mojem vse peha me v tak obup,
 17 da niti hrana mi ne tekne več nobena!
 18 Ti mi ne boš verjel, da v duši sem poštena!
 19 A stiska, otroci – kaj naj le storim?
 20 Pogosto, svet premišljeva je,
 21 si za tolažbo govorim,
 22 da mnogo jih živi kot jaz od kraje –
 23 pa vendar svoj poklic ko oster nož mrzim.«
 24 »Recimo, da verjamem,«
 25 ji reče kmet. »Če res ta svoj poklic mrziš,
 26 lahko se ga znebiš:
 27 v pošteno službo sam te vzamem.
 28 Ti pred lisicami boš stražila mi hlev!
 29 Lisica pač najbolj pozna lisičjo zvitost!
 30 Kar koli poželiš, vse ti priznam vesel,
 31 in mirno vest spoznaš, spoznaš pošteno sitost.«
 32 Velja! Od tega dne lisica stražila je kurnik kmetu.
 33 Godilo se ji je ko čebelici na cvetu,
 34 saj gospodar imel odprte je roké.
 35 Bila je z vsakim dnem bolj sita
 36 in z vsakim tednom bolj zalita,
 37 vendar prav nič bolj plemenita;
 38 neukradeni se kruh ji brž upre.
 39 Od službe te se s tem je poslovila,
 40 da neko noč sredi temè
 41 vsem gospodarjevim je kuram vrat zavila.

42 Kdor čut poštenosti in vest ima,
 43 ne bo sleparil, ne bo kradel,
 44 pa naj bi v kakršno že koli stisko padel;
 45 zmikavtu daš lahko cel koš zlata,
 46 a krasti se ne bo odvadil.

I. DEL**Naloge I. dela se navezujejo na besedilo *Jesen – najlepši in najvarnejši čas za obisk gora.***

Pozorno preberi besedilo in reši naslednje naloge.

1. Katere vrste je izhodiščno besedilo? V vsakem stolpcu obkroži črko pred pravilnim odgovorom.

A Nasvet strokovnjaka.	A Strokovno besedilo.
B Intervju.	B Praktičnosporazumevalno besedilo.
C Opis reševanja v gorah.	C Publicistično besedilo.
Č Življenjepis gorskega reševalca.	Č Uradovalno besedilo.

	2
--	---

2. Dopolni povedi s podatki iz besedila. Pomagaj si z vprašalnicami pod črtami.
Odgovore napiši na črte nad vprašalnicami.

Besedilo je bilo objavljeno _____
Kje? Kdaj?

Pogovor _____ je opravil _____
S kom? Kdo?

	2
--	---

3. Čemu je nastalo to besedilo? Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.

- A Da bi se tudi kdo od bralcev odločil postati gorski reševalec.
- B Da bi bralci spoznali delo Gorske reševalne službe Slovenije.
- C Da bi se bralci seznanili z življenjem in delom načelnika GRS Slovenije.
- Č Da bi bralci spoznali slovenski alpski in predalpski svet.

	1
--	---

4. **Kaj si izvedel/-a iz uvodnega dela izhodiščnega besedila?** Obkroži črki pred pravilnima odgovoroma.

- A O čem bo govorilo besedilo.
- B Kdo bo spraševal.
- C Zakaj je za sogovorca izbrana prav ta oseba.
- Č Zakaj je jesen najvarnejši čas za gorske vzpone.
- D O preteklosti Gorske reševalne službe Slovenije.

	2
--	---

5. **Na katero vprašanje, napisano v izhodiščnem besedilu, se navezuje naslov besedila?**
To vprašanje prepisi na črto.

	1
--	---

6. **Načelnik GRSS je v četrtem odgovoru dodal nekaj, kar ni bil vprašan. S katerim namenom je to naredil?** Odgovor v napiši na črto.

	1
--	---

7. **V katerih odgovorih so predstavljene navedene vsebine?** Na črtice napiši ustrezne številke odgovorov. Na daljšo črto sam/-a na enak način napiši, kaj je predstavljeno v drugem odgovoru.

_____ vzroki za odločitev postati in ostati gorski reševalec

2 _____

_____ preprečevanje nesreč v gorah

_____ postopek reševanja v gorah

_____ najprimernejši čas za obisk gora

_____ ustanovitev in organiziranost GRS Slovenije

	2
--	---

8. S katero besedo je vprašani v zadnjem odgovoru izrazil svoje mnenje? To besedo napiši na črto.

	1
--	---

9. Ali so navedene trditve o izhodiščnem besedilu pravilne? Če je trditev pravilna, obkroži DA; če trditev ni pravilna, obkroži NE.

Le redki ljubitelji gora lahko postanejo gorski reševalci.	DA	NE
Ponesrečenec naj takoj telefonira področni postaji GRSS.	DA	NE
Vedno potekata hkrati dve vrsti reševanja, tj. klasično in letalsko.	DA	NE
Popoldanske nevihte so nevarne v vseh letnih časih.	DA	NE

	2
--	---

10. Preberi poved.

Letalsko reševanje je marsikdaj končano, še preden se začne klasično reševanje.

a) V povedi obkroži glavni stavek.

b) Kako se vprašamo po odvisnem stavku v navedeni povedi? Na črto napiši vprašanje v obliki povedi.

c) S katero od spodnjih besednih zvez lahko zamenjamo odvisni stavek v navedeni povedi? Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.

- A med začetkom klasičnega reševanja
- B po začetku klasičnega reševanja
- C pred začetkom klasičnega reševanja
- Č ob začetku klasičnega reševanja
- D kljub začetku klasičnega reševanja

	4
--	---

11. Obkroženi stavčni člen razširi v odvisni stavek. Novo poved napiši na črto.

Spomladi lahko pride do nesreč zaradi nepričakovanega znižanja temperature ozračja.

	2
--	---

12. Preberi poved.

Toni Smolej je prosil novinarja: »Dovolite mi, da opozorim bralce na nekaj zelo pomembnega.«

Katera od navedenih povedi je pravilna pretvorba v odvisni govor? Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.

- A Toni Smolej je prosil novinarja, naj mu dovoli, da opozori bralce na nekaj zelo pomembnega.
- B Toni Smolej je prosil novinarja, da mu dovolite, da opozori bralce na nekaj zelo pomembnega.
- C »Dovolite mi, da opozorim bralce na nekaj zelo pomembnega,« je Toni Smolej prosil novinarja.
- Č Toni Smolej je prosil novinarja naj mu dovoli, da opozori bralce na nekaj zelo pomembnega.

	1
--	---

13. Preberi poved.

Gorska reševalna služba Slovenije je danes organizirana v več področnih postajah; te pokrivajo slovenski alpski in predalpski svet.

Namesto katere besedne zveze stoji obkrožena beseda?

To besedno zvezo napiši na črto.

	1
--	---

14. Iz uvodnega dela izhodiščnega besedila izpiši en samostalnik in en pridevnik, ki spadata v isto besedno družino.

Vsakega napiši na ustrezno črto.

Samostalnik: _____

Pridevnik: _____

	1
--	---

15. Preberi navedeni povedi.

Spomladi lahko nastopi hitro znižanje temperature ozračja.

Le tako bo reševanje steklo dovolj hitro

a) Vprašaj se po obkroženih besedah. Vprašalnici napiši na črti.

Vprašalnica za prvo obkroženo besedo: _____

Vprašalnica za drugo obkroženo besedo: _____

b) Kaj je beseda *hitro* v prvi povedi in kaj je v drugi?

Na vsako črtico napiši ustrezno številko iz desnega stolpca.

Beseda *hitro* je v prvi povedi ____ . 1 glagol

2 zaimek

Beseda *hitro* je v drugi povedi ____ . 3 pridevnik

4 predlog

5 prislov

	2
--	---

16. Podatke iz izhodiščnega besedila dopolni s pravilnimi predlogi.

Napiši jih na črte.

Sedež GRSS se je preselil ____ Kranjske Gore v Ljubljano.

Helikopter z dežurno ekipo poleti ____ Brnika.

Ponesrečeni naj ____ kraja nesreče najprej telefonira v Center za obveščanje.

	1
--	---

17. Dopolni povedi z *za to* ali *zato*.

Ustrezno besedo oziroma besedno zvezo napiši na črto.

Delo gorskih reševalcev je zelo zahtevno, _____ morajo biti v dobri telesni in psihični kondiciji.

Na različnih seminarjih se nenehno izobražujejo _____ delo.

	1
--	---

18. Preberi poved.

Poškodbe glave preprečimo, če uporabljamo čelado.

a) Iz povedi izpiši glagola.

Napiši ju na črti.

b) V čem se razlikujeta glagola v navedeni povedi?

Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.

- A V osebi.
- B V številu.
- C V času.
- Č V naklonu.
- D V trajanju oz. glagolskem vidu.

	2
--	---

19. V skladu z izhodiščnim besedilom dopolni poved z zaimkom *njegov* ali *svoj*.

Ustrezni zaimek napiši na črto.

Novinar je Tonija Smoleja spraševal o _____ delu.

Načelnik GRSS je _____ delu popolnoma predan.

	1
--	---

20. Predstavljaš si, da si Mojca/Matej Petrič. Hodiš v 9. razred OSNOVNE ŠOLE GRM, TRDINOVA ULICA 7, 8000 NOVO MESTO. Vaš razred pripravlja tridnevni zaključni izlet v gore. Pred izletom želite organizirati predavanje o ravnanju in varnosti v gorah, zato ste se odločili, da boste zanj zaprosili načelnika GRS Slovenije. Napiši mu ustrezno besedilo. Piši s pisanimi črkami.

A:

	2
--	---

B:

	2
--	---

C:

	2
--	---

II. DEL

Naloge II. dela se navezujejo na besedilo Ivana Andrejeviča Krilova *Kmet in lisica*.

Pozorno preberi besedilo in reši naslednje naloge.

1. **Katere trditve o izhodiščnem besedilu so pravilne?** Če je trditev pravilna, na črtico napiši P; če ni pravilna, napiši N.

- _____ Izhodiščno besedilo je napisano v verzih.
- _____ Zaradi pogovora književnih oseb uvrščamo izhodiščno besedilo k dramatici.
- _____ Književna vrsta/zvrst, v katero spada izhodiščno besedilo, se imenuje basen.
- _____ Izhodiščno besedilo vsebuje zgodbo in nauk.
- _____ Dogodki si v izhodiščnem besedilu sledijo tako, kot so se zgodili.
- _____ Vse književne osebe v izhodiščnem besedilu so živali.
- _____ Pogovor med književnima osebama je zapisan v obliki premega govora.
- _____ Kraj in čas dogajanja v izhodiščnem besedilu sta znana.

	3
--	---

2. **Kateri slogovni postopek prevladuje v besedilu?** Podčrtaj pravilni odgovor.

dvogovor opisovanje orisovanje označevanje

	1
--	---

3. **Kaj najprej zanima kmeta?** Odgovor napiši na črto.

	1
--	---

4. **V kateri vrstici iz prve polovice izhodiščnega besedila je izražena kmetova misel, da je lisica zaslepljena?** Na črtico napiši številko ustrezne vrstice.

	1
--	---

5. a) **Kaj je po kmetovem mnenju kraja?** Iz prvega dela izhodiščnega besedila izpiši ustrezni besedi in z njima dopolni poved.

Kraja je po kmetovem mnenju _____ in _____.

- b) **Kaj po kmetovem mnenju povzroča lisičina kraja pri ljudeh in kaj pri njej sami?** Na vsako črtico napiši številko pravilne dopolnitve povedi.

Pri ljudeh povzroča _____.

1 obup

Pri lisici povzroča _____.

2 radovednost

3 strah

4 sovraštvo

	3
--	---

6. **Lisica pravi: »Pogosto, svet preišljeva, si za tolažbo govorim, da mnogo jih živi kot jaz od kraje.« S čim se torej lisica tolaži?** Odgovor napiši na črto.

	1
--	---

7. **Kmet ponudi lisici službo zaradi dveh razlogov (24.–31. vrstica). Katerih?** Odgovori v eni povedi.

	3
--	---

8. **Kateri pregovor najbolje odraža nauk zgodbe?** Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.

- A Laž ima kratke noge.
- B Kadar mačke ni doma, miši plešejo.
- C Kdor se zadnji smeje, se najslajše smeje.
- Č Volk dlako menja, a narave nikdar.

	1
--	---

9. **V besedilu piše: *Od tega dne lisica stražila je kurnik kmetu. Godilo se ji je ko čebelici na cvetu.***

a) **Kaj v izhodiščnem besedilu pomeni, da se je lisici godilo ko čebelici na cvetu?**
Odgovor napiši na črto.

b) **Katero pesniško sredstvo je v verzu *Godilo se ji je ko čebelici na cvetu?***
Poimenovanje zanj napiši na črto.

	2
--	---

10. **Katera besedila navedenih avtorjev spadajo med romane, balade in komedije?**
Poimenovanje vrste/zvrsti poveži z avtorjem in naslovom besedila tako, da na vsako črtico napišeš ustrezno črko in številko.

- a) _____ roman
- b) _____ balada
- c) _____ komedija

A Anton Tomaž Linhart	1 Visoška kronika
B France Prešeren	2 Solzice
C Ivan Tavčar	3 Povodni mož
Č Fran Levstik	4 Županova Micka
D Prežihov Voranc	5 Martin Krpan

	2
--	---

11. Napiši besedilo in vanj vključi,

- kaj stori lisica na koncu svojega službovanja,
- zakaj to stori,
- katera vrednota (pozitivna lastnost) je v izhodiščnem besedilu posebej izpostavljena in
- po čem sklepaš, da je v izhodiščnem besedilu izpostavljena prav ta vrednota.

Napiši zaokroženo besedilo, ki bo obsegalo do 6 povedi.

A:

	4
--	---

B:

	2
--	---

SKUPNO ŠTEVILO TOČK I. IN II. DELA:

	60
--	----

PRAZNA STRAN